

EMLÉKEZTETŐ AZ UNESCO MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG ÜLÉSE

Időpont: 2023. október 19. 14– 16:30

Helyszín: Budapest, Honvéd u. 13-15. 102. konferenciaterem

Résztevők: mellékelt jelenléti íven

1. Réthelyi Miklós elnök megállapította az ülés határozatképességét és az ülést megnyitotta, majd a résztvevők módosítási javaslat nélkül, egyhangúlag elfogadták a napirendet.

2. Elnöki beszámoló

Az ülés Réthelyi Miklós elnök beszámolójával indult, melyben – a teljes titkársági beszámolót megelőzően – néhány, az alakuló ülés óta eltelt időszakban történt eseményt emelt ki.

Ezek:

- A MEDICINA Kiadó és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral együttműködésben *Egyetemi tankönyv ma és holnap* címmel rendezett konferencia 2023. május 19-én az Ötpacsirta Szalonban
- 2023. szeptember 26-án a Párbeszéd Házában *75 éve az UNESCO-ban* című rendezvény, mellyel Magyarország UNESCO-hoz történő 75 évvel ezelőtti csatlakozását ünnepeltük.
- Ladányi Lectures IV. – Kína az új világrendben: Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya (jezsuiták) és a Miskolci Egyetem közös rendezvénye az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság védnökségével. A rendezvénynek a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium ad otthont.
- *50 éves a Világörökség Egyezmény*, közösen ünnepelve az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsággal, Komárom, 2022. máj.27

UNESCO-val közösen ünnepelt évfordulók:

- Hugonnai Vilma évfordulója alkalmából sikeres programsorozat a Magyar Női Unió Egyesület szervezésében,

- Bolyai János levelének 200. évfordulója a nem-euklidészi geometria felfedezéséről: matematika csapatverseny, a Bolyai János Matematikai Társulat kiállítása
- Ezeken túl is jelentős évfordulók, *Tudomány és Értékkörzés a Chernel utcában*, Festetics-Chernel szimpózium Kőszegen:
- Szőnyi Erzsébet évforduló ünneplése 2024-ben – megbeszélés a Magyar Zene Háza igazgatójával, Batta Andrással
- Előadás a Magyar Bioetika Bizottság ülésén: *Etikai kérdésekkel foglalkozó UNESCO dokumentumok; neuroetika.*
- Rövid beszámoló Sólyom László temetéséről: „nagyon megható élmény volt”

3. Titkársági beszámoló

Soós Gábor főtitkár bemutatta az alakuló ülés óta eltelt időszak legfontosabb eseményeit az előzetesen megküldött titkársági beszámolóból kiemelve.

- **75 éve az UNESCO-ban - konferencia**

Az UMNB 2023. szeptember 26-án tartotta ünnepi rendezvényét a Párbeszéd Házában *75 éve az UNESCO-ban* címmel. A rendezvénnyel Magyarország UNESCO-hoz történő 75 évvel ezelőtti csatlakozását ünnepeltük (1948. szeptember 14.). A programban szereplő két kerekasztal beszélgetés résztvevői saját személyes tapasztalataik alapján beszéltek a világszervezet működéséről, abban Magyarország szerepéről és sikereiről. Az eseményt Firmin Edouard Matoko, az UNESCO Afrika prioritásért és külkapcsolatokért felelős főigazgató-helyettesének videó üzenetével és Réthelyi Miklós elnök úr köszöntőjével nyitottuk meg.

Az *Én UNESCO-m* címet viselő kerekasztal beszélgetés résztvevői Bogay Katalin, Szöllősi-Nagy András, Soós Gábor (UMNB), Kóspál Ágnes (L'Oréal-UNESCO A Nőkért és a Tudományért Program Nemzetközi Feltörekvő Tehetségek kategóriájának díjazottja) és Fejérdy Tamás (az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának tiszteletbeli elnöke) voltak. A második, *UNESCO-címek: Az ötlettől a megvalósulásig* című kerekasztal beszélgetésen Csonka-Takács Eszter (SZKÖ MNB), Érdiné Szekeres Rozália (MAB MNB), Korbély Barnabás (Geopark MNB) és Kroó Norbert (a Tudományos Világforum kitalálója) cseréltek eszmét UNESCO-s tapasztalataikról és az előttünk álló időszakról.

- **„L'Oréal-UNESCO Magyar Ösztöndíj A Nőkért és a Tudományért” 2023.**

A L'ORÉAL Magyarország és az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság idén huszonegyedik alkalommal hirdette meg ösztöndíjpályázatát. Az idei felhívás legjobb pályázói 2023. szeptember 5-én egy ünnepélyes díjátadó esemény keretében vették át elismeréseiket a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban.

- **Koszorúzás 2023. szeptember 28-án**

A Budapest Főváros XII. kerületi Hegyvidéki Önkormányzat és az Eötvös Loránd Geofizikai Alapítvány 2023. szeptember 28-án koszorúzást szervezett a Gesztenyés kertben Eötvös Loránd születésének 175. évfordulója alkalmából. Az eseményt

követően az egykori Internationale Erdmessung (Nemzetközi Földmérés) által 1906. szeptember 20-28. között az MTA Székházban megrendezett közgyűlés zárónapjának évfordulója emlékére a fenti szervezetek ünnepi rendezvényt tartottak a Hegyvidéki Kulturális Szalonban. A program védnöke az UMNb volt. Az UMNb nevében a koszorúzáson az UMNb elnöke és főtítkára koszorút helyezett el az Eötvös-szobornál.

- **28. Nemzetközi Nyári Egyetem**

A 28. Nemzetközi Nyári Egyetemet az UMNb védnökségével szervezte meg a Kőszegi Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete (FTI-iASK) és a Társadalmi és Európai Tanulmányok Intézete Alapítvány (ISES) 2023. június 25-30. között, együttműködve a Pannon Egyetemmel és az UNESCO Kulturális Örökség Kezelés és Fenntarthatóság Tanszékkal (Kőszeg). Az esemény központi témája: Brokers and Guardians of Peace – The Legacy and Future of Peacebuilding Beyond Nations and Empires.

- **A Világ Legnagyobb Tanórája**

A Világ Legnagyobb Tanórája az első olyan világméretű oktatási projekt, amelyen keresztül a gyermekek megismerhetik az ENSZ által 2030-ig meghirdetett fenntartható fejlődést szolgáló 17 *Fenntarthatósági Fejlődési Cél*t. A programsorozatot Magyarországon 2022-ben október 3-7. között nyolcadik alkalommal rendezték meg, a 2022-es év kiemelt témája a minőségi oktatás volt. Az UMNb részéről a főtítkár részt vett a 2022-es, diákok által benyújtott pályázatok elbírálásában.

2023-ban **október 2-6.** között került sor az eseményre, kapcsolódva a 2023. szeptember 18. és október 8. között megrendezésre kerülő Európai Fenntarthatósági Héthez, a kiemelt téma pedig a 10. fenntartható fejlődési cél, az egyenlőtlenségek csökkentése. Az UMNb a rendezvény szakmai partnere és védnöke, a főtítkár előadást tartott az október 2-i nyitórendezvényen.

- **Changemakers Impact Award és Changemakers Youth Forum**

A Changemakers Impact Award 2022-ben indult útjára a GiLE Alapítvány és az UMNb együttműködésében. A jelentkezési határidő 2022. szeptember 15. volt. A meghirdetett díjjal azokat szeretnénk megünnepelni, akik hazánkban pozitív társadalmi hatást fejtenek ki helyi közösségükre. Két kategóriában lehet pályázni:

- Az egyéni díjra bármely 18 és 35 év közötti személy pályázhat, aki pozitív társadalmi hatást gyakorolt helyi közösségére és segített egy társadalmi vagy környezeti probléma megoldásában Magyarországon. A 2022. évi díjazott Elődi Márton volt.
- A fiatalok által vezetett szervezetek számára kiírt díjra minden olyan magyarországi, fiatalok által vezetett szervezet pályázhat, amely pozitív társadalmi hatást gyakorolt helyi közösségére, és segített egy társadalmi vagy környezeti probléma kezelésében. Ide tartoznak a Magyarországon székhellyel rendelkező civil szervezetek, egyesületek, diákszervezetek, társadalmi vállalkozások és profitorientált cégek. A 2022. évi díjazott a [MUNCH](#) volt, melynek képviseletében Bélavári Virág vette át a díjat

A díjakat a 2022 október 1-jei Changemakers Youth Forumon adták át, mely esemény szintén az UMNb védnökségével valósult meg. Az UMNb képviseletében Bogay Katalin nagykövet asszony mondott beszédet és adta át a díjakat.

- **Rendezvény a földtudományi sokféleség nemzetközi napja alkalmából**

2022-ben első alkalommal ünnepeltük világszerte a földtudományi sokféleség nemzetközi napját (október 6.) az UNESCO Általános Konferenciájának 41. ülészakán meghozott döntés értelmében. Az ünneplés részeként a Magyarhoni Földtani Társulat ProGEO Földtudományi Természetvédelmi Szakosztálya a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Földtani Tudományos Bizottsággal és az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsággal együttműködésben előadóülést szervezett 2022. október 6-án 10:00 órai kezdettel az MTA Felolvasótermében. Dr. Réthelyi Miklós elnök úr beszédet mondott az eseményen.

- **Rendezvény a fény nemzetközi napja alkalmából**

Az Agrártudományi Kutatóközpont az UMNB-vel együttműködésben évek óta programot szervez az UNESCO által meghirdetett Fény nemzetközi napja (május 16.) alkalmából. A 2022. évi rendezvényen az érdeklődők (diákok, családok, egyéb látogatók) 2022. május 16-22. között vehettek részt a Martonvásáron lévő Agroverzum Tudományos Élményközpontban. Az idei rendezvényen az érdeklődők (diákok, családok, egyéb látogatók) 2023. május 16-20. között vehettek részt a Martonvásáron lévő Agroverzum Tudományos Élményközpontban.

- **Rendezvény a filozófia világnapja alkalmából**

Az UNESCO 2002 óta minden évben november harmadik csütörtökén ünnepli a filozófia világnapját. A Magyar Filozófiai Társaság az UMNB-vel együttműködésben rendezte meg 2022. évi díjátadó ünnepségét 2022. november 18-án a világnaphoz kapcsolódóan. A Kossuth Klubban megtartott eseményen az UMNB képviselőjében Dr. Soós Gábor főtitkár köszöntötte a résztvevőket.

- **A Varázslatos Magyarország és az UMNB közös fotópályázata**

Az UMNB védnökségével meghirdetett *Jeles napok – UNESCO* című kategóriában az UNESCO által meghirdetett jeles napok témáiban lehetett fotókat beküldeni Varázslatos Magyarországgal közösen meghirdetett fotópályázaton. Áprilistól decemberig minden hónapban kiválasztottunk egy jeles napot, és az ahhoz direkt vagy elvont módon kapcsolódó fotókat vártunk. A kiválasztott jeles napok: áprilisban a fény nemzetközi napja, májusban a biológiai sokféleség nemzetközi napja, júniusban a környezetvédelmi világnap, júliusban a szárazság és az elsivatagosodás elleni harc világnapja, augusztusban a víz világhete, szeptemberben a béke nemzetközi napja, októberben a földtudományi sokféleség nemzetközi napja, novemberben a bioszféra-rezervátumok nemzetközi napja, decemberben a jövők világnapja.

A Varázslatos Magyarország átadta a 2022-es természetfotó pályázatának nagydíját, és megnyitotta idei fotókiállítását 2023. április 4-én a Magyar Nemzeti Múzeumban. A díjátadó keretében adták át többek között a Jeles napok – UNESCO alkategória legeredményesebb fotósainak díjait, melyben szerepet vállalt Dr. Soós Gábor főtitkár is. A 2022. évi összesített eredmények alapján díjazottjaink a következők: 1. Simay Attila, 2. Barta Andrea, 3. Mátraházi Tibor

Az UMNB és a Varázslatos Magyarország 2023-ban ismét közös fotópályázatot hirdetett, mellyel idén a földtudományi sokféleséget vette fókuszába. A pályázat áprilisban kezdődött és a tervek szerint év végén zárult volna, azonban a kevés beérkezett pályamű és a téma nem megfelelő feldolgozása miatt a Varázslatos

Magyarországgal közösen azt a döntést hoztuk meg, hogy a kiírás az augusztusi fordulóra lezárul.

- **UNESCO díjak**

Soós Gábor elmondta, a legutóbbi ülés óta tizenkét díjat hirdettek meg. Az alábbiakban azokat sorolja fel, amelyekre érkezett magyar pályázat (jelenleg nincs nyitott pályázat).

- **Alfabetizációs díj 2023. - Meixner Alapítvány**

A felhívásra határidőre egy pályázat érkezett: az olvasási hatékonyság fejlesztésének javításán dolgozó Meixner Alapítvány pályázata. A Belügyminisztérium Köznevelési Államtitkársága támogatta a pályázat benyújtását, valamint Dr. Réthelyi Miklós elnök úr javasolta a beérkezett pályázat díjra történő felterjesztését, melyet Miniszter úr jóváhagyott. A felterjesztést az UMN Titkársága benyújtotta.

- **UNESCO-Japán díj a fenntartható fejlődésre nevelésért**

A felhívásra két pályázat érkezett: az egyik pályázatot a Belügyminisztérium Köznevelési Államtitkársága javasolja, mellyel az Oktatási Hivatal Magyarországi Ökoiskola Hálózattal kapcsolatos koordináló tevékenységét kívánja a díjra felterjeszteni, míg a másik pályázat egy külső jelentkező, a tartósan beteg gyermekek oktatásával foglalkozó KórházSuli Alapítvány. Dr. Réthelyi Miklós elnök úr a két beérkezett pályázatból a Belügyminisztérium Köznevelési Államtitkársága által benyújtott, az Oktatási Hivatal által végzett Magyarországi Ökoiskola Hálózattal kapcsolatos koordináló tevékenységét javasolta felterjeszteni a díjra, mellyel Miniszter úr egyetértett. A felterjesztést az UMN Titkársága benyújtotta.

- **UNESCO Kalinga-díj a tudomány népszerűsítéséért**

A felhívásra az alábbi három pályázat érkezett:

- Kiss László csillagász, kutatóprofesszor, az MTA rendes tagja
- Kutor László egyetemi docens, Óbudai Egyetem
- Z. Karvalics László történész, a Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete kutatója, az UMN tagja

Mindhárom pályázat benyújtása megtörtént Dr. Hankó Balázs államtitkár úr jóváhagyását követően.

- **Michael Batisse-díj**

A 2023. évi felhívás keretében a MAB MNB a Látogatói Napok a Pilisi Bioszféra rezervátumban c. esettanulmányt nyújtotta be a díjra. Az esettanulmány szerzői Benkhard Borbála és Kézdy Pál.

- **UNESCO-Hamdan díj a tanítási gyakorlatok fejlesztésére**

Határidőre két pályázat érkezett: az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara „Iskolafejlesztési program és módszertani támogatás a fogyatékkal élő diákok számára Kenyában” projektjével valamint a Tanítsunk Magyarországot program nyújtott be pályázatot.

- **UNESCO-Carlos J. Finlay mikrobiológiai díj, 2023.** A felhívásra egy pályázati dokumentáció érkezett: Tálás László mikrobiológus, a Babypurp szabadsalom benyújtója. A pályázatot az UNESCO részére benyújtottuk.

- **Az állandó szakbizottságok tevékenységéről elnökeik számoltak be részletesen, külön napirendi pontban.**

- **UNESCO címek**

- **Tanuló Város pályázatok 2023.** - Kecskemét, Szombathely

A felterjesztéseket Réthelyi Miklós elnök úr támogató levelével együtt benyújtottuk, döntés 2023. októberben várható.

- **UNESCO Tanszék pályázatok**

Az UNESCO pályázati felhívást tett közzé UNESCO Tanszék létesítésére, a jelentkezések leadásának határideje 2023. április 30-a volt. Honlapunkon közzétettük a pályázati lehetőséget és partneri hálózatunkban is terjesztettük az információt. A hazai 2023. március 31-i határidőre öt kidolgozott pályázatot nyújtottak be az egyetemek. Ezek a következők voltak: *Crisis Architecture* (BME); *Water Conflict Management* (NKE); *Digital Platforms for Knowledge Societies* (NKE); *Artificial Intelligence in Hungary to promote and improve its explainability and trustworthiness* (ELTE); *Health Behavior, Environment and Social Media Awareness Education* (ELTE). Az UMNB Titkárság Dr. Réthelyi Miklós elnök úr vezetésével a pályázatok hazai előszűrésére, közöttük sorrend felállítására értékelő munkacsoportot hozott létre az UMNB egyes tagjaiból és a hazai UNESCO tanszékek képviselőiből. A munkacsoport 2023. április 5-én tartott ülésén a résztvevők egybehangzó véleménye szerint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészet Krízishelyzetekben (*Crisis Architecture*) Tanszék pályázata a legjobb, második helyre a Nemzeti Közszerületati Egyetem Vízkonfliktusok Kezelése (*Water Crisis Management*) Tanszék pályázata került. Dr. Réthelyi Miklós elnök úr a fenti két pályázaton túl a Nemzeti Közszerületati Egyetem Digitális Platformok a Tudásalapú Társadalomért (*Digital Platforms for Knowledge Societies*) Tanszék pályázatának benyújtását javasolta az UNESCO központ részére. Alapesetben országonként két pályázat benyújtására van lehetőség, azonban az UNESCO Titkárságtól kért külön engedéllyel Magyarország idén három pályázatot is benyújthatott. Miniszteri jóváhagyást követően a 3 pályázat benyújtása az UNESCO online felületére az április 30-i határidőre megtörtént. Az UNESCO a Nemzeti Közszerületati Egyetem Vízkonfliktusok Kezelése (*Water Crisis Management*) Tanszék kapcsán döntött pozitívan, ehhez Szöllösi-Nagy Andrásnak ezúton is gratulál.

Már meglévő UNESCO Tanszékek megújítása

Az UNESCO Tanszék a kulturális örökség kezelés és fenntarthatóság (IASK, Pannon Egyetem Kőszegi Campusa) működéséről az UNESCO és a Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete közötti megállapodást az UNESCO 2024. december 31-ig megújította 2023. márciusban.

Az UNESCO Tanszék az emberi jogokról (Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Karának Politika és Nemzetközi Tanulmányok Intézete) működéséről az UNESCO és az ELTE közötti megállapodást az UNESCO 2027. június 30-ig megújította 2023. márciusban.

- **UNESCO Társult Iskolák**

Az UNESCO Társult Iskolák Hálózatát 1953-ban hozták létre, napjainkra 182 ország mintegy 12.000 oktatási intézménye csatlakozott a nemzetközi hálózathoz. Az általános és középiskolákból álló hálózat célja, hogy hatékonyabbá tegyék az ifjúság UNESCO-s célkitűzésekkel összhangban történő nevelését, hangsúlyosan építve az oktatás négy alappilléreire: megtanulni megismerni, megtanulni cselekedni, megtanulni létezni és legfőképpen megtanulni együtt élni.

Hagyományosan **évente 2 pedagógiai műhelyt** szervezünk, melyek célja a jó gyakorlatok és tapasztalatok megosztása, új projektek, szervezetek, oktatási módszerek megismertetése, személyes kapcsolatépítés, kérések- vélemények megfogalmazása. A találkozók az intézmény vezetője, az iskolai koordinátor, valamint esetlegesen az adott esemény kiemelt témájához kapcsolódó szaktanár vesz részt. 2022 őszén, szeptember 26-án az MNM Semmelweis Orvostörténeti Múzeum adott helyszínt az eseménynek, a 2023. június elsején zajlott rendezvényre a budapesti Magyar Zene Házában került sor, míg a 2023. október 11-i alkalom az Országos Erdészeti Egyesület központjában, Budakeszin zajlott.

Az elmúlt időszakban 5 iskolával bővült a hálózat.

2022 őszén **Nyílt napot is tartottunk**, amelyet november 16-án, a Tolerancia nemzetközi napjához kapcsolódóan szervezett meg a **Budapest II. Kerületi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium Hortobágyi Péter** UNESCO-koordinátor aktív szervezésében. A rendkívül érdekes, az egész iskolát megmozgató programról a helyi sajtó is hírt adott, a témanap diákokra gyakorolt hatásáról szóló összegzést pedig a gimnázium online diákújságja tette közzé.

2022-ben – első alkalommal - **pályázatot** is hirdettünk a hálózat iskolái részére, melyen az iskolában megvalósuló, UNESCO vonatkozású programokhoz lehetett pályázni.

- **Világemlékezet** listára történt jelölések külön napirendi pontban.

- **Az UNESCO-val közösen ünnepelt évfordulók**

Hugonnai Vilma (1847-1922) első magyar orvosnő halálának 100. évfordulója (2022) – sikeres programsorozat a Magyar Női Unió Egyesület szervezésében.

Bolyai János levelének 200. évfordulója a nem-euklidészi geometria felfedezéséről (2023) – Az évfordulót koordináló szervezet: Bolyai János Matematikai Társulat az ÖSSZKÉP Alapítvánnyal együttműködésben. Egy rendezvénysorozatra került sor: Bolyai csapatverseny matematikából, magyar nyelv és irodalomból, valamint természettudományból.

A 2024-2025-ös bienniumra tagállamonként két felterjesztési javaslatot lehetett benyújtani. A felterjesztés lehetőségéről az UMNK konzultációt folytatott a bizottság

tagjaival, a minisztérium államtitkárságaival, valamint a Magyar Tudományos Akadémiával. Dr. Réthelyi Miklós elnök úr az alábbi két felterjesztés benyújtását javasolta, melyet Csák János miniszter úr elfogadott:

- A Magyar Tudományos Akadémia alapításának (1825) 200. évfordulója
A pályázati dokumentációt kidolgozó szervezet: Magyar Tudományos Akadémia
- Brunszvik Teréz (1775 – 1861), az első magyarországi óvodák megalapítója születésének 250. évfordulója
A pályázati dokumentációt kidolgozó szervezet: Tokaj-Hegyalja Egyetem

A felterjesztéseket az UMNB 2022 decemberében benyújtotta. Az évfordulós javaslatokról az UNESCO Általános Konferenciájának 42. ülészakán (2023. november) születik majd döntés.

Soós Gábor főtitkár a beszámoló végén egyéb fontos feladatokról, eseményekről is szót ejtett, ezek:

- **Az UNESCO Végrehajtó Tanácsban való magyar tagsággal kapcsolatos feladatok**
- Az UMNB Titkárságának munkatársai mindennapi munkavégzésük során jelentős mennyiségű **e-mailforgalmat** bonyolítanak partnereinkkel, beleértve a KIM UNESCO-ügyekben érintett államtitkárságait, valamint más minisztériumok államtitkárságait is. A különböző együttműködések feltételeinek egyeztetése, valamint az egyes rendezvények megszervezése is fontos részét képezi a Titkárság munkájának.
- **Pünkösdi Örökség Fesztivál**, Skanzen, 2022. június 4-6. és 2023. május 28-29. Az UNESCO védnökségét és a szellemi kulturális örökség egyezmény logójának használatát engedélyeztettük az UNESCO-val.
- **SZKÖ image film**
A szellemi kulturális örökség megőrzéséről szóló UNESCO-egyezmény (2003) elfogadásának idén ünnepeljük a 20. évfordulóját, ennek kommunikációjához hasznos eszköz a Szellemi Kulturális Örökség Nemzeti Jegyzékének egyes elemeit felvillantó, közösségeit középpontba helyező, figyelemfelhívó image film, melynek elkészítését az UMNB Titkárság anyagilag is támogatta.
- Lemondás az UNESCO Nemzetközi Alaptudományok Programjának tudományos testületében: az UNESCO főigazgatójának döntése értelmében Szathmáry Eörs elméleti biológus, a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének tagja, az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Ökológiai Kutatóközpontjának kutatóprofesszora 2021-ben bekerült az UNESCO Nemzetközi Alaptudományok Programjának tudományos testületébe. Professzor úr mandátuma három évre szólt, azonban szakmai okok miatt 2023-ban lemondott tisztségéről.

4. Az éves munkaterv megvitatása és elfogadása

Az éves munkatervet Réthelyi Miklós elnök mutatta be, kiemelve a közeljövőben a neurotechnológia etikája valamint az egyetemi tankönyv kulturális jelentősége konferenciák előkészületeit.

A Magyar Zene Házával együttműködve megemlékezés Szőnyi Erzsébet születésének 100 éves évfordulóján.

Balázs Ervin kérte, hogy a World Science Forum is szerepeljen a munkatervben, mellyel a résztvevők egyetértettek és segítségüket ajánlották bizonyos kísérőprogramok, események szervezésében.

A résztvevők a munkatervet a javasolt kiegészítéssel, egyhangúlag elfogadták.

5. A Szellemi Kulturális Örökség Magyar Nemzeti Bizottság elnökének beszámolója

Csonka-Takács Eszter elnök beszámolt arról, hogy az UNESCO központja részére 2022 tavaszán benyújtották a már új rendszerben készült **időszaki jelentést**.

Szólt arról, hogy a nemzetközi listára benyújtott felterjesztés az **üvegművesség** (multinacionális felterjesztésként), melyet 2023 decemberében a 18. Kormányközi Bizottsági ülése során tárgyalnak.

A párizsi központ **megkeresésére felmérést végeztek az Ukrajnából menekült lakosság szellemi kulturális örökségmegőrzési igényeiről** az Ukrajnával szomszédos országokban. Ennek kapcsán jelentést készítettek, projekteket dolgoztak ki.

Összefoglalta az SZKÖ Magyar Nemzeti Bizottság ülések során **a hazai listákra került új elemeket**, itt külön kiemelte a két, kisebbségekhez kötődő örökségelem felvételét.

- 2022. augusztus 30. - új örökségelemek felvételének javaslata:
  - A méhkeréki román táncagyományok
  - A hortobágyi pásztorok hagyományos tudása
  - Az úrihímezés hagyománya és kortárs feldolgozása napjaink hímezőműhelyeiben
  - A mesemondás hagyományának átörökítési módszere (jó megőrzési gyakorlat)
- 2023. augusztus 31. - új örökségek felvételének javaslata:
  - A lakodalom élő hagyománya Boldogon: viselet, népdal, tánc, lakodalmi sütemények
  - Szent Márton tisztelete Magyarországon
  - A Szent Vér hagyománya Bátán
  - A deszki szerb aranyhímezés élő hagyománya
  - Muharay Elemér Népművészeti Szövetség gyakorlata (jó megőrzési gyakorlat)
- Új örökségelemek kihirdetése: 2022. szeptember: Hortobágy
2023. szeptember: Budapest, Új Városháza

Beszámolt azon új örökségelemről, melyeket nemzetközi UNESCO listára vettek föl ezen időszak alatt:

a 2022-ben zajlott 17. Kormányközi Bizottsági ülés során a **Lipicai lótenyésztés** (multinacionális: Szlovénia, Ausztria, Szlovákia, Románia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Magyarország) és a Magyar vonós zenei hagyomány.

2023. márciusi reaktiválás (ezek már korábban benyújtott felterjesztések):

A csárdás tánc hagyománya

A fazekasság hagyománya Magyarországon

A mesemondás átadásának módszere (jó megőrzési gyakorlat)

A Pünkösdi Örökség Ünnepe 2022. június 5-6. és 2023. május 28-29. között zajlott – ehhez az UNESCO védnökségét és a szellemi kulturális örökség egyezmény logójának használatának kérték, így UNESCO védnökséggel valósult meg a program. 2022-ben a nemzeti összetartozás napja kapcsán határon túli közösségek (horvátországi, erdélyi és szlovákiai) meghívása, részvétele, 2023-ban a 20 éves egyezmény ünneplése.

Beszélt arról, hogy 2023-ban **20 éves szellemi kulturális örökség egyezmény**, ennek megünneplésénél középpontba helyezték az **egyezmény célkitűzéseinek láthatóvá tételét**:

- SZKÖ Örökségeink útján filmsorozat vetítése az MTVA csatornáin havi rendszerességgel
- rádió sorozat 2 havonta a Dankó Rádió 'Jöttömbe jártomba' című népzenei műsorában
- országos rajzpályázat általános és középiskolás gyermekek számára az UNESCO reprezentatív listáján szereplő magyar örökségek feldolgozásával
- ismeretterjesztő előadás-sorozat havi rendszerességgel a TIT Kossuth Klub Egyesület és a Skanzen Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság együttműködésével
- Örökség túrák a Skanzenben
- 20 éves logó tervezése, használata
- imázsfilm készítése az UMNB támogatásával
- október 17-én közösségi fényképek közzététele a FB-on
- 2023. november: Busójárás fotó kiállítása az UNESCO kerítésén a szervezet Közgyűlésének 42. ülészaka idején.

6. A MAB MNB elnökének beszámolója

A MAB MNB elnöke, Érdiné Szekeres Rozália számolt be az elmúlt időszak MAB vonatkozású eseményeiről. Elsőként kiemelte, hogy miközben a 2022. január 1-én hatályba lépett **299/2021. Korm. rend.** új struktúrát adott az UMNB-nek, egyidejűleg **állandó szakbizottság szintjére emelte a** korábban a Természettudományi Szakbizottság albizottságaként működő **MAB bizottságot**.

A MAB Bizottság feladatai, illetve a bizottság koordinációjába tartozó bioszféra rezervátumokat (továbbiakban: BR) kezelő nemzeti park igazgatóságok (továbbiakban: NPI) feladatai pedig folyamatosan nőttek.

Örömmel tapasztalták, hogy a BR-ok Világhálózatának (WNBR) tagjai egyre több alkalommal keresik meg egymást – főleg a hasonló területi adottságokkal rendelkezők – annak érdekében, hogy **információkat cseréljenek**, gyűjtsenek a természetvédelmi kezeléssel kapcsolatos tapasztalatokról. Legutóbb egy olasz hegyvidéki BR kereste meg a MAB bizottságot azzal, hogy kapcsoljuk össze hegyvidéki BR-okkal. Az egymáshoz közeli és hasonló természeti tulajdonságokkal rendelkező BR-ok esetében ez lehet az egyik kiváltó oka egy későbbi, közös szervezésű együttműködésnek is.

Részt vettek 2023. szeptember 26-án az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság által szervezett, a Párbeszéd Házában tartott az UNESCO-hoz való csatlakozásunk 75. évfordulós eseményén, ahol Érdiné Szekeres Rozália részt vett az egyik kerekasztal-beszélgetésen, amely során a bioszféra-rezervátumokkal kapcsolatos emlékeket osztotta meg a hallgatósággal.

Október 3-án tartották a MAB NB ülését, sok érdekes napirendi ponttal. Dr. Rác András természetvédelemért felelős államtitkár (Agrárminisztérium) is köszöntötte a jelenlévőket, s ez alkalommal átadta a megbízóleveleket két új tagtársuknak, Medgyesy Gergely Árpád (HNPI) és Bende Zsolt (BfNPI) uraknak.

Az Ötoldalú Mura-Dráva-Duna BR (MDDTBR) már számos európai uniós pályázat nyertese lett. Eltérően a többi hazai BR-tól, ahol csak a nemzeti park igazgatóság felel a BR működtetéséért, itt egy 5 oldalú Steering Committee dolgozik a pályázati jelentkezésekhez szükséges dokumentációk kidolgozásában, illetve a nyertes pályázatokban meghatározott célok elérésében.

Az MDDTBR által megnyert előző pályázat végrehajtása 2022. év végén zárult le. Ám a még fennálló feladatok végrehajtásához újabb pályázatra volt szükség, melyet az MDDTBR ezúttal is megnyert, elismerve a projekt nemzetközi fontosságát. Ennek az elnevezése: LIFE RESTORE for MDD.

A projektben 17 szervezet lett partner (3 magyar, 3 szlovén, 3 osztrák, 7 horvát, 1 szerb). A magyar kedvezményezettek: BfNPI, DDNPI, WWF Magyarország. A költségvetés: 20 millió € (EU rész 13,4 millió €) 67 %. A magyar kedvezményezettek: DDNPI: 1,8 millió €, BfNPI: 327 ezer €, WWF HU: 950 ezer €, összesen: 3,07 millió €.

A projekt céljai:

- természetes vízfolyamok helyreállítása,
- megfelelő folyó-összeköttetések kialakítása (Drávatamási mellékág, Tótújfalui mellékág), ártéri erdőszerkezetek és funkciók,
- illetve ezen erdők élőhelyszerkezeteinek helyreállítása (Bodzás holtág, Hosszúvíz holtág, Tótszerdahelyi holtág, Drávaszentés élőhely komplex, Batai holtág),
- ágazatközi és határokon átnyúló nagyszabású helyreállítási terv elkészítése,
- Natura 2000 területek fontosságának tudatosítása és ismerete,
- a projekt hatásainak nyomon követése.

2023 évi tevékenységek:

- támogatási szerződés (Grant Agreement) megkötése
- kick off meeting november 21-23. (Zombor)
- online projektkezelői meetingek
- Drávai mellékágak tervezése elindítása

A másik igen aktív BR a **Pilisi BR** (PBR). A PBR-t egy **Tanácsadó Testület** vezeti, melynek tagjai:

- MAB Bizottság képviselője
- Pilisi Parkerdő Zrt. képviselője
- DINPI képviselője
- helyi önkormányzatok képviselője
- civil szervezetek képviselője
- helyi magángazdálkodók képviselője

További meghívottak:

- DINPI
- PP Zrt.
- AM Természetmegőrzési Főosztály
- Erdők a Közjóért Alapítvány
- Pilisborosjenő Önkormányzata

A PBR idén kiemelt feladatául tűzte ki a vonuló kételtű- és **hüllőfajok védelmét**, ezen belül speciálisan a gázolásuk megakadályozását, mindezt önkéntesek bevonásával. Tekintettel arra, hogy a Pilis és a Dunakanyar a fővárosiak kiemelt hétvégi kirándulóhelye, ezért több projekt megalapozásául már 2017 óta folyik különböző helyszíneken a **látogatószámlálás**. Szintén önkéntesek bevonásával.

DINPI – PPZRT – önkormányzatok háromoldalú megállapodásai

- Pilisszentiván - 2017
- Pilismarót - 2020
- Pilisborosjenő – 2022. 02. 03.
- Pilisszántó (előkészítve)
- Piliscsaba (2023-ban tervezzük előkészíteni)

Az önkormányzatok bevonásával párhuzamosan a PBR kidolgozott szakmai terveket a **meglévő BR átmeneti területének kiterjesztésére** (Piliscsaba, Pilisszentiván, Szentendre, Pilisvörösvár, Piliscsév, Pilisjászfalu).

A PBR a fentiekén túl elindított egy **szlovák-magyar együttműködést**.

A projekt célja a résztvevő BR-ok stratégiájának és kezelési tervének kidolgozása, tapasztalatcsere, melyhez helyi ökoszisztémák-, veszélyeztetett növény- és állatfajok védelmével, invazív fajok elleni védekezéssel, fenntartható gazdálkodással, valamint természet szemléletformálással kapcsolatos tevékenységek is csatlakoznak.

A PBR már többször pályázott különböző UNESCO pályázatokra is, sajnos még eddig nem járt sikerrel.

A PBR-en belül a zonáció kérdése örökzöld téma, így feltétlenül szükséges a jövőben megvizsgálni, milyen folyamatok vezettek oda, illetve mi az oka, hogy a PPZrt vagyongazdálkodásba kívánja venni a Pilisi BR részét képező védett természeti területet. Ez a téma hangsúlyosan szerepelt a MAB MNB október 3-án tartott ülésén is. Az Agrárminisztérium illetékes főosztályai bevonásával szükséges ezt a helyzetet megvizsgálni, hogyan befolyásolja ez elsősorban a területen való erdőgazdálkodást, illetve a hamarosan esedékes 10 éves jelentést.

Az idei év augusztus-szeptemberének kiemelt témája volt a **Hortobágyi és a Fertőtavi BR-ok 10 éves UNESCO jelentésének összeállítása**. Ez az ún. **Process of Excellence** elnevezésű, 10 év időtartamot felölelő jelentés nem kizárólag abból a szempontból jelentős, hogy egyfajta beszámolót ad a 10 év területi, természeti változásairól kapcsolatos információkról, hanem abból a szempontból is, hogy a BR-ok státusza e jelentés elfogadásától függ. Azaz abban az esetben, ha az UNESCO Tanácsadó Testülete nem fogadná el az érintett BR jelentését, úgy a MAB ICC az adott BR státuszát visszavonja. A két érintett BR időben beadta a részletes jelentését az UNESCO-nak, melynek elemzése hamarosan megkezdődik. A döntés jövőre várható. Rövid idő állt rendelkezésre a beszámolók elkészítésére, maga a kérdőív is nagyon hosszú volt. A Fertő-Hanság BR képviselője nagyon színvonalas előadásban bemutatta az elmúlt 10 év eredményeit, változásait az október 3-án tartott ülésen, a Hortobágyi BR képviselője nem tudott jelen lenni, ő a következő ülésen foglalja össze a jelentésben foglaltakat.

Érdiné Szekeres Rozália fontosnak tartotta kiemelni a NPI-ok BR-ok kezelésével foglalkozó munkatársain túl a velük dolgozó kutatók és e kutatók önálló kutatásainak jelentőségét is. Elmondta, hozzávetőleg 4 éve már a MAB Bizottság tagja **Dr. Szanyi Szabolcs**, a Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Karának egyetemi tanársegédje, aki számtalan kutatást végzett, és végez a Beregi-sík természeti értékeivel kapcsolatban, mely kutatások egyszer talán katalizátorul szolgálhatnak ennek az élővilágában szinte homogén magyar és ukrán élőhelynek egy határon átnyúló magyar-ukrán BR-má válásához. A 2023. évi MAB ülésen a nagylepke közösségek vizsgálatáról tartott rövid beszámolót, mely **az általa 2021. évben elnyert UNESCO F fiatal Tudósok díj pályázatának** is részét képezte. A beszámolóban részletesen is ismertette azt a fajgazdagságot, mely az ukrán részeken található meg, és amelyek fajok mára már eltűntként vannak számon tartva Magyarországon. A fellelt fajok egyedeinek élőhelye, táplálkozási és szaporodási szokásaik továbbá fontos információkat adnak e lepkefajok megőrzésével kapcsolatban. Az előadás továbbá ugyancsak hasznos tapasztalatokkal szolgált e lepke fajok megfigyelése érdekében alkalmazott csapdázási módszerekről is.

Jeles nap: **bioszféra-rezervátumok világnapja** – 2022. november 3-án regisztráltak az UNESCO e napra tervezett megemlékezésére. Idén szintén felhívták az igazgatóságok figyelmét a lehetőségre, s már érkezett is javaslat.

7. A Geopark MNB elnökének beszámolója

Balczó Bertalan, a Geopark Magyar Nemzeti Bizottság elnöke beszámolóját azzal kezdte, hogy az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságról szóló 299/2021. (VI. 1.) Kormányrendelet alapján az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság állandó szakbizottságaként működik a Geopark MNB. Feladatköre a Magyar Geopark Bizottságéval (MGB, amely a Kormányrendelet hatályba lépéséig működött az UMNB kezdeményezésére, az akkori Földművelésügyi Minisztérium által 2016-ban létrehozott testületként) folytatódólagos.

A Geopark MNB feladatkörét és kötelezettségeit a Kormányrendelet határozza meg, amely szabályozza a Geopark MNB működésével kapcsolatos egyes kérdéseket is. Ennek értelmében a bizottság elnökét a természetvédelemért felelős miniszter – az UMNB elnökével egyetértésben – kéri fel négy éves időtartamra. Titkársági feladatainak ellátását a természetvédelemért felelős miniszter biztosítja.

Tagjai a geoparkok és a geoparkok területe által érintett nemzeti park igazgatóságok képviselői, valamint az UNESCO Nemzetközi Földtudományi és Geoparki Programjának (International Geoscience and Geoparks Programme, a továbbiakban: IGGP) hazai végrehajtásában érintett szakterületeknek – a Geopark MNB elnöke által felkért – szakértői. A Bizottságnak jelenleg 7 alaptagja, 8 szakértői tagja (így összesen 15 szavazati jogú tagja) van, valamint további 7 személy állandó meghívottként, tanácskozási joggal vehet részt ülésein.

Az MGB-vel összevetve a Geopark MNB tagságának személyi összetétele jelentős átfedést mutat. Elmondható továbbá, hogy az MGB-ben képviselt szakmai területek (geológia, földtudományi értékvédelem, környezeti nevelés, turizmus) továbbra is képviseltek a Geopark MNB szakértői tagjain keresztül. Az állandó meghívottak tekintetében pedig továbbra is megmaradt a kapcsolat a világörökségi szakterülettel és más UNESCO szakbizottságokkal.

A Geopark MNB a Kormányrendelet által biztosított felkészülési időszakot kihasználva, 2022. év elején kezdte meg ügyrendjének és első, 2023-2024 évekre vonatkozó munkatervének kidolgozását, valamint tagjainak felkérését. Az alapidokumentumokat a tagság véleményezte. A Bizottság első ülését 2023. február 14-én tartotta meg, a Pál-völgyi-barlang Látogatóközpontban.

Szakmai feladatok ellátása

A Geopark MNB feladatkörét és kötelezettségeit a Kormányrendelet határozza meg, ennek megfelelően az IGGP magyarországi végrehajtásáért felelős testületként véleményező, javaslattevő és döntés-előkészítő feladatokat lát el.

Balczó Bertalan elnök elmondta, a tárgyidőszakban számos alkalommal tájékoztatták tagságukat a hazai földtudományi szakmai szervezetek és az UNESCO témába vágó aktualitásairól. Közreműködtek a 2022. és 2023. évi „A földtudományi sokféleség világnapja” kapcsán megvalósuló konferencia és terepi programok népszerűsítésében. Egyeztetéseket folytattak a Sopron térségében geoparkot létrehozni tervező Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar Ökológiai Gazdaságtan Intézetének munkatársával.

A V4 országok (Csehország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia) geopark hálózatai – a Szlovák Köztársaság Környezetvédelmi Minisztériuma és a Szlovák Környezetvédelmi Ügynökség kezdeményezésére – 2023. május 10-én, Selmecbányán tartott nemzetközi találkozó keretében együttműködési szándéknyilatkozatot írtak alá. Az együttműködés célja, hogy a hálózatok megosszák egymással a – nemzeti szintű, valamint az UNESCO Globális Geopark (a továbbiakban: UGGp) címmel rendelkező – geoparkok létrehozásával, működtetésével és fejlesztésével kapcsolatos tapasztalataikat és közösen lépjenek fel a geoparkok ismertségének növelése érdekében.

A Geopark MNB egyik alapfeladatákként közreműködik az aspiráns UNESCO Globális Geoparkok pályázati anyagának értékelésében. Tárgyidőszakon belül a Bükk-vidék jelentkezési folyamatában volt szükség a Geopark MNB közreműködésére a dokumentáció szakmai áttekintése és a jelentkezési dokumentáció UNESCO részére történő benyújtásához történő szakmai hozzájárulás megadása formájában.

8. A Világemlékezet listára benyújtott jelölések megvitatása

Soós Gábor főtisztár összefoglalta a Világemlékezet listára benyújtott jelöléseket, majd ezt követően a résztvevők megvitták mindkét jelölést. Végül a jelenlévők mindkét felterjesztést egyhangúlag megszavazták.

9. Mislivetz Ferenc, Kulturális örökség menedzsment és fenntarthatóság: Kőszeg és Nyugat-Pannonia

Mislivetz Ferenc előadásában bemutatta a kőszegi Felsőbbfokú Tanulmányok Intézetét (iASK) mint innovatív és egyedi tudásközpontot, mely kereszt- és interdiszciplináris kutatásokat és együttműködések szervez, és Kraft programjában egyesíti az innovatív kutatást és a komplex város- és regionális fejlesztési stratégiákat.

Beszélt arról, az örökségvédelem több kell legyen, mint elemek listázása. Nagyon fontos az együttműködési készség a kisebb városok között, mely gazdasági dinamizmust is eredményezhet. Tekintettel arra, hogy a társadalom és környezete – mind fizikai, intézményi és biológiai – egy összetett rendszer, és így a megjelenő kihívások is összetettek, a megoldásokhoz is holisztikus megközelítés szükséges. Tevékenységüket egy konkrét példán, egy kis zsinagóga felújításán és új, kulturális célú üzemeltetésén keresztül mutatta be. A zsinagógát egy nagy listán szereplő felújítandó épületek közül választották ki. Felmérték a kapcsolódó hálózatokat (rejtett és kibontakozó, történelmi és visszatérő hálózatok, reform nemesség, egyházi rendek – bencések, pálos atyák, zsidó közösség). Annak ellenére, hogy a területről eltűnt a zsidóság, az üzemeltetés kifejezetten sikertörténetnek bizonyult, amit egyrészt köszönhetnek a világ minden részére elérő családi kapcsolatoknak, másrészt a helyi környezetnek – a helyiek emlékei, kíváncsisága. Jellemző volt az identitáserősítés és keresés.

Miszlivetz Ferenc elmondta, Veszprém is megkereste őket, hogy a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa kapcsán a pályázat elkészítésben vegyenek részt. Itt kiemelt cél volt a kulturális örökség újjáélesztése, a helyi és regionális identitás megőrzése.

REdevelopment – komplex szemléletmódra van szükség a kulturális örökség újjáélesztéséhez, a helyi és regionális identitás megőrzéséhez – olyan infrastruktúra-fejlesztésre, mely a kulturális és közösségi programokat kiszolgáló fejlesztésekre fókuszál. Így lehetséges a város és a régió meglévő, használaton kívüli és kihasználatlan építési örökségének és közttereinek revitalizálása és újraértelmezése.

10. Egyebek

- Sajgó Szabolcs tájékoztatta a résztvevőket arról, hogy a Párbeszéd Házában rendezett 75. évfordulós konferencián elhangzottakból inspirálódva egy, az UNESCO-t és magyar szervezeteit bemutató műsorsorozatot készítené az EWTN katolikus televízió.

11. Réthelyi Miklós elnök az ülést bezárta.